



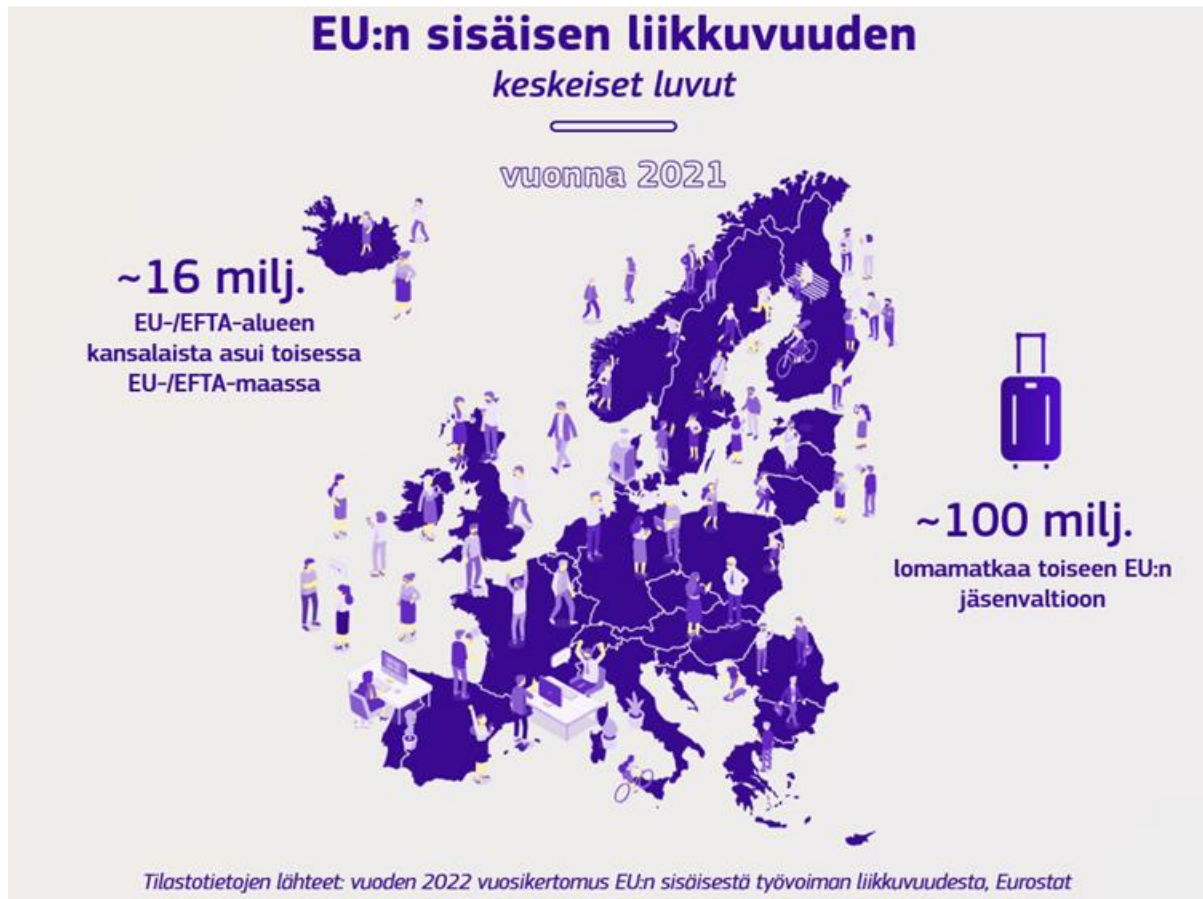
Bryssel 6.9.2023
COM(2023) 501 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

**Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvä digitalisaatio: vapaan
liikkuvuuden helpottaminen sisämarkkinoilla**

1. Johdanto

Tänä vuonna on kulunut **30 vuotta sisämarkkinoiden¹ ja Euroopan unionin kansalaisuuden luomisesta**. Sekä sisämarkkinoissa että EU:n kansalaisuudessa korostuu **oikeus vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan yhdentymisen merkittävänä saavutuksena**. Yli 55 prosenttia kansalaisista katsoo, että tämä oikeus on hyväksi Euroopan yhdentymiselle, työmarkkinoille ja yleensä yksilöille, ja 84 prosenttia kansalaisista pitää sitä hyödyllisenä maansa taloudelle.² EU:n sisäinen liikkuvuus antaa ihmisille mahdollisuuden ”kokea Eurooppaa” ja saada siten laajempia mahdollisuuksia koulutusta, työtä ja elämää ajatellen sekä mahdollisuuden hankkia uusia taitoja. Se auttaa myös lisäämään tuottavuutta ja vastaamaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeeseen.³



Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevilla säännöillä⁴, jotka ovat peräisin Euroopan yhdentymisen alkua ajoilta, **suojellaan ihmisten sosiaaliturvaoikeuksia heidän liikkueessaan Euroopassa**. Niillä taataan, että kansalaiset saavat edelleen etuutensa (kuten vanhuus-, työttömyys- tai perhe-etuudet) ja että he kuuluvat terveydenhuollon piiriin, vaikka matkustaisivat tai muuttaisivat toiseen EU-maahan. Euroopan parlamentti ja EU:n neuvosto

¹ Komission tiedonanto: Sisämarkkinoiden 30. vuosipäivä.

² Eurobarometri-tutkimukset: *Intra-EU labour mobility after the pandemic*, saatavilla seuraavien linkkien kautta: [Intra-EU labour mobility after the pandemic – joulukuu 2022](#) – Eurobarometri-tutkimus ([europa.eu](#)) ja [European Union Citizens and Democracy – heinäkuu 2020](#).

³ Euroopan parlamentin tutkimuspalvelu (2020) – Coronavirus and the cost of non-Europe ja OECD Economic Survey: Euro Area 2021, OECD Publishing, Pariisi.

⁴ Asetus (EY) N:o 883/2004 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta ja asetus (EY) N:o 987/2009 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä. Näitä asetuksia sovelletaan myös Norjaan, Islantiin, Liechtensteiniin ja Sveitsiin. Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tehdyt sopimukset sisältävät erityisiä sääntöjä.

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen keskeiset luvut

vuonna 2021

235 milj.
eurooppalaista
sairaanhoitokorttia
(EHIC-korttia)
oli käytössä

EHIC-kortin haltija saa suunnittelematonta ja välttämätöntä sairaanhoitoa missä tahansa Euroopassa samoin edellytyksin kuin kyseisen valtion kansalaiset.

~ 3,6 milj.
esitettävää asiakirjaa A1
myönnettiin

Esitettävä asiakirja A1 on todistus sen haltijaan sovellettavasta sosiaaliturvalain-säädännöstä.

6 milj.
eläkettä

maksettiin toisessa jäsenvaltiossa asuville eläkeläisille, ja niistä aiheutuneet kulut olivat yhteensä noin
~ 25 mrd. euroa

~ 9 milj. ❤️
korvaushakemusta,

jotka liittyivät sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen nojalla annettuun rajatylittävään terveydenhuoltoon, otettiin vastaan, ja niiden rahallinen kokonaismäärä oli
4 mrd. euroa

2,1 milj.
esitettävää asiakirjaa S1
myönnettiin

Esitettävä asiakirja S1 todistaa, että sen haltijalla on oikeus terveydenhuoltoon toisessa jäsenvaltiossa.

Tilastotietojen lähde: Coordination of social security systems at a glance 2022 Statistical Report (32 maata, EU/EFTA/UK)

Rajatylyttävässä tilanteessa olevat kansalaiset ja yritykset kohtaavat usein haasteita ollessaan tekemisissä sosiaaliturvalaitosten, työsuojeluviranomaisten ja terveydenhuollon tarjoajien kanssa. Menettelyt sosiaaliturvaoikeuksien todistamiseksi ja todentamiseksi voivat olla aikaa vieviä ja hallinnollisesti raskaita, koska ne perustuvat usein fyysiseen läsnäoloon ja fyysisiin asiakirjoihin – ”esitettäviin asiakirjoihin”⁶, kuten eurooppalaiseen sairaanhoitokorttiin. Yritykset saattavat kohdata hallinnollisia kustannuksia ja esteitä erityisesti lähettäessään työntekijöitään työskentelemään tilapäisesti ulkomailla.⁷ Nämä esteet voivat olla pidäkkeenä kansalaisille, jotka haluavat käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, ja yrityksille, jotka

7 Työntekijöiden lähettämistä työhön ulkomaille sääntelevistä säännöistä aiheutuva hallinnollinen rasite on vuonna 2020 julkaistun esteitä koskevan [komission luettelon](#) mukaan yksi sisämarkkinoiden merkittävimmistä esteistä.

ovat halukkaita harjoittamaan liiketoimintaa ulkomailla ja hyödyntämään sisämarkkinoiden etuja. Ne nostettiin esiin kansalaisten kannalta tärkeinä aiheina Euroopan tulevaisuuskonferenssissa ja oppimiseen liittyvää liikkuvuutta käsittelevässä kansalaispaneelissa⁸.

Vaikka viime vuosina on toteutettu aloitteita tietojenvaihdon parantamiseksi, myös sosiaaliturvalaitoksilla, terveydenhuollon tarjoajilla ja työsuojeluviranomaisilla on vaikeuksia saada ja jakaa tietoja, koska kansallisten järjestelmien välinen yhteentoimivuus ei ole riittävän hyvä. Kustannuksia aiheutuu myös esimerkiksi etuuksiin oikeuttavien asiakirjojen myöntämisestä ja todentamisesta, tarpeesta uusilla säännöllisesti sekä esitettäviin asiakirjoihin ja eurooppalaisen sairaanhoitokortin epäasianmukaiseen käyttöön liittyvästä petosten ja virheiden riskistä.⁹

Euroopan parlamentti¹⁰, jäsenvaltiot, sosiaaliturvalaitokset ja työmarkkinaosapuolet ovat myös vaatineet EU:ta ja jäsenvaltioita toteuttamaan toimia, joilla yksinkertaistetaan edelleen menettelyjä kansalaisten ja yritysten kannalta, vähennetään hallinnollisia esteitä ja siirrytään kohti yhteentoimivampia, toisiinsa kytkettyjä ja automatisoituja sosiaaliturvajärjestelmiä. Tämä oli yksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen digitalisoinnista ja työkortista 1. maaliskuuta 2023 järjestetyn korkean tason konferenssin *Digitalisation in Social Security Coordination (ESSPASS) and labour cards* tärkeimmistä tuloksista. Lisäksi konferenssissa kehoitettiin selkeyttämään EU:n eri aloitteita ja sitä, miten ne täydentävät toisiaan.

Vastauksena näihin pyyntöihin ja kansalaisten ja yritysten kohtaamiin haasteisiin tässä tiedonannossa esitetään yleiskatsaus nykyisistä aloitteista, jotka ovat osa yleistä digitaalista ympäristöä, ja ehdotetaan lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä toteutettavia lisätoimenpiteitä.

Sosiaaliturvaan liittyvien toimintojen **laajemman digitalisoinnin** avulla voidaan

- vähentää liikkuvien kansalaisten ja ulkomailla toimivien yritysten, myös pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten), hallinnollisia esteitä ja kustannuksia parantamalla kansalaisten ja yritysten asiakaskokemuksia sosiaaliturva-asioita koskevassa digitaalisessa asiointissa julkisten elinten kanssa
- parantaa julkisten palvelujen laatua ja tehostaa sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyviä prosesseja
- parantaa laitosten välistä tietojenvaihtoa ja yhteistyötä kehittämällä yhteentoimivuutta, automatisointia ja tietojen jakamista
- vähentää virheiden ja sosiaaliturvapetosten riskiä, mukaan lukien asiakirjojen väärentämiseen liittyvä riski, ja vahvistaa tällä tavoin kansalaisten suojelua ja oikeudenmukaista työvoiman liikkuvuutta.

Tällä tiedonannolla tuetaan EU:n pyrkimyksiä nopeuttaa Euroopan digitaalista siirtymää ja edistää ihmiskeskeistä digitalisaatiota. Yksi **digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelman**¹¹

⁸ [Euroopan tulevaisuuskonferenssi – loppuraportti](#) ja [oppimiseen liittyvää liikkuvuutta käsittelevän kansalaispaneelin suositus nro 20](#).

⁹ Esitettäviin asiakirjoihin ja eurooppalaisen sairaanhoitokortin epäasianmukaiseen käyttöön liittyvistä petoksista ja virheistä on lisätietoa seuraavissa: [Fraud and errors in the field of EU social security coordination](#) ja [Cross-border healthcare in the EU under social security coordination – reference year 2021](#).

¹⁰ Ks. seuraavat Euroopan parlamentin päätöslauselmat: [P9_TA\(2020\)0371](#); [P9_TA\(2020\)0284](#); [P9_TA\(2021\)0007](#); [P9_TA\(2021\)0249](#); [P9_TA\(2020\)0176](#); [P9_TA\(2021\)0473](#); [P9_TA\(2023\)0203](#).

¹¹ [Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös \(EU\) 2022/2481, annettu 14 päivänä joulukuuta 2022, digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelman perustamisesta](#). Äskettäisen [eurobarometrin](#) mukaan 74 prosenttia EU:n kansalaisista on sitä mieltä, että vuoteen 2030 mennessä digitaaliteknologialla on tärkeä rooli heidän elämässään erityisesti verkkopalvelujen käyttämiseksi myös muissa EU-maissa.

keskeisistä tavoitteista on varmistaa, että digitaalinen ympäristö on osallistava ja että julkiset palvelut ja terveys- ja hoitopalvelut ovat kaikkien käytettävissä luotettavassa ja turvallisessa verkkoympäristössä. Ohjelmassa asetetaan konkreettisia tavoitteita julkisten palvelujen digitalisoinnille. Yksi tavoitteista on muun muassa se, että tärkeimmät julkiset palvelut ovat vuoteen 2030 mennessä sataprosenttisesti käytettävissä verkossa. Digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelmaan sisältyy myös digitaalisia taitoja koskevia tavoitteita, kuten se, että 80 prosentilla 16–74-vuotiaista on vähintään perustason digitaaliset taidot. Digitaalisten taitojen parantaminen on yksi **Euroopan osaamisen teemavuoden**¹² päätavoitteista.

Digitaalisia oikeuksia ja periaatteita koskevassa julistuksessa¹³ vahvistetaan ihmisten keskeinen rooli digitaalisessa siirtymässä ja korostetaan tietosuojan ja -turvan sekä osallisuuden ja saavutettavuuden merkitystä. Ihmisten olisi myös voitava vapaasti valita, haluavatko he käyttää digitaalisia välineitä vai eivät.

2. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen vapaan liikkuvuuden ja työvoiman oikeudenmukaisen liikkuvuuden tukemiseksi

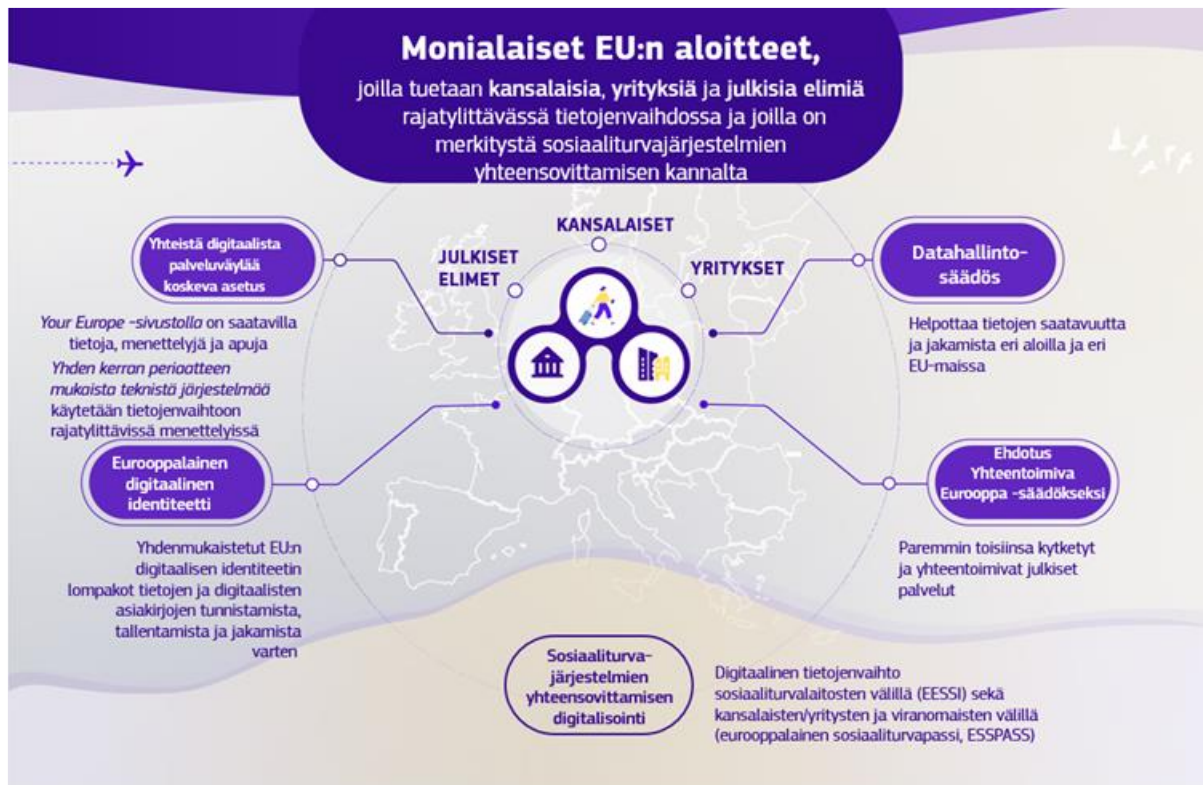
2.1 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen kannalta merkitykselliset monialaiset EU:n aloitteet

Julkisten palvelujen digitalisointi on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan rakentaa nykyaikaisia ja tehokkaita hallintoja, jotka vastaavat kansalaisten ja yritysten tarpeisiin tarjoamalla esteettömiä ja saumattomia digitaalisia kokemuksia ja edistävät Euroopan sisämarkkinoiden menestystä.

EU:n tasolla on toteutettu merkittäviä toimia tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Useat monialaiset EU:n aloitteet, joilla tuetaan rajatylittävien digitaalisten julkisten palvelujen kehittämistä, tarjoavat vankan perustan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvälle digitalisaatiolle.

¹² [Euroopan osaamisen teemavuosi.](#)

¹³ [Eurooppalainen julistus digitaalisen vuosikymmenen digitaalisista oikeuksista ja periaatteista.](#)



Yhteistä digitaalista palveluväylää koskevassa asetuksessa¹⁴ edellytetään jäsenvaltioiden huolehtivan siitä, että kansalaiset ja yritykset voivat hoitaa 21 hallintomenettelyä täysin sähköisesti 12. joulukuuta 2023 mennessä¹⁵, että kansalliset menettelyt ovat käytettävissä **Your Europe -verkkosivuston**¹⁶ kautta ja että menettelyjen tulokset voidaan saada sähköisesti. Näistä menettelyistä kolme liittyy sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen: pyynnöt sen määrittämiseksi, mitä sosiaaliturvalainsäädäntöä haltijaan sovelletaan (tällaisen pyynnön tuloksena annetaan esitettävä asiakirja A1), eurooppalaista sairaanhoitokorttia koskevat hakemukset ja eläkelaskelmia koskevat pyynnöt.

Parhaillaan kehitetään niin kutsuttua **yhden kerran periaatteen mukaista teknistä järjestelmää**, jotta kansalliset viranomaiset voivat vaihtaa automaattisesti näitä 21:tä menettelyä varten tarvittavia asiakirjoja ja tietoja, kuten yhteistä digitaalista palveluväylää koskevassa asetuksessa edellytetään. Tavoitteena on käyttää uudelleen tietoja, jotka ovat jo muiden EU:n viranomaisten hallussa sähköisessä muodossa, jotta kansalaisille ja yrityksille ei aiheudu lisärasitusta.

¹⁴ [Asetus \(EU\) 2018/1724](#) tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta.

¹⁵ Nämä menettelyt kattavat tilanteet, joilla on merkitystä työskentelyyn, opiskeluun, eläkkeelle siirtymiseen, toiseen maahan muuttamiseen tai (sekä kansallisessa että rajatylittävässä yhteydessä tapahtuvan) liiketoiminnan kannalta ja joissa esimerkiksi auton rekisteröinti tai eläkkeen hakeminen tapahtuu täysin digitaalisesti, jolloin paperityötä ei tarvita.

¹⁶ https://europa.eu/youreurope/index_fi.htm.

Eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen¹⁷ ansiosta ihmiset ja yritykset voivat tunnustautua ja tallentaa eurooppalaiseen digitaalisen identiteetin lompakkoonsa monenlaisia sähköisiä asiakirjoja, kuten ajokortteja, sähköisiä lääkemääräyksiä (e-resepti) ja muita lääketieteellisiä asiakirjoja, koulutusta ja ammattipätevyyttä osoittavia asiakirjoja sekä sosiaaliturvaa koskevia todistuksia.

Ehdotetulla Yhteentoimiva Eurooppa -säädöksellä¹⁸ luodaan yhteistyökehys julkishallinnoille kaikkialla EU:ssa, jotta voidaan sopia yhteisistä yhteentoimivuusratkaisuista ja lisätä niiden uudelleenkäyttöä suunniteltaessa rajatylittäviä julkisia palveluja. Sekä kansalaiset että yritykset hyötyvät tehokkaammista julkisista palveluista, kun yhteentoimivuutta parannetaan, digitaaliset julkishallinnot kytketään toisiinsa paremmin ja tietoja jaetaan tehokkaammin kaikkien alojen ja kaikkien EU-maiden välillä.

2.2 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevat digitaaliset aloitteet

Monialaisten EU:n aloitteiden lisäksi on käynnistetty erityisiä aloitteita sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen digitalisoimiseksi ja alan haasteisiin vastaamiseksi.

Sosiaaliturvatietojen sähköisessä vaihdossa laitosten välillä on viime vuosina edistytty merkittävästi. Komissio ja jäsenvaltiot ryhtyivät myös toimiin parantaakseen edelleen kansalaisten/yritysten ja sosiaaliturvalaitosten, työsuojeluviranomaisten ja terveydenhuollon tarjoajien välistä vuorovaikutusta, virtaviivaistaakseen menettelyjä ja vähentääkseen kaikkien osapuolten hallinnollista taakkaa.

2.2.1 Rajatylittävien sosiaaliturvatapausten tehokkaampi käsittely laitosten välillä: EESSI-järjestelmä

Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien EU:n sääntöjen¹⁹ mukaisesti **sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (EESSI)** on luotu varmistamaan nopea ja turvallinen tietojenvaihto sosiaaliturvalaitosten välillä kaikkialla Euroopassa ja korvaamaan paperipohjainen viestintä.

EESSI-hanke käynnistettiin vuonna 2008, ja EESSI-järjestelmä on vuonna 2019 tapahtuneesta käyttöönotostaan lähtien mahdollistanut tapausten nopeamman, tehokkaamman ja tarkemman käsittelyn yhteensovittamista koskevien EU:n sääntöjen soveltamisalaan kuuluvilla sosiaaliturvan aloilla (esimerkiksi sovellettavan lainsäädännön määrittely ja sairaus-, työtapaturma-, eläke-, työttömyys ja perhe-etuudet).

Tavoitteena on helpottaa sosiaaliturvaoikeuksien suojelua rajojen yli mahdollistamalla nopeampi tapausten käsittely sekä etuuksien (esimerkiksi useissa maissa työskennelleiden henkilöiden eläkeoikeuksien tai perhe- ja työttömyysetuuksien) laskenta ja maksaminen.

Järjestelmällä yhdenmukaistetaan tietojenvaihtoa sekä tehostetaan sosiaaliturvan prosesseja ja maiden ja niiden sosiaaliturvalaitosten välistä hallinnollista yhteistyötä ilman, että vaikutetaan kansallisten sosiaalisen perusturvan järjestelmien erityispiirteisiin.

¹⁷ Ehdotettu asetus asetuksen (EU) N:o 910/2014 muuttamisesta eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehityksen vahvistamisen osalta. Euroopan parlamentti ja neuvosto pääsivät ehdotuksesta alustavaan poliittiseen yhteisymmärrykseen 29. kesäkuuta 2023.

¹⁸ Ehdotus asetukseksi toimenpiteistä julkisen sektorin yhteentoimivuuden korkean tason saavuttamiseksi unionissa.

¹⁹ Ks. asetuksen (EY) N:o 883/2004 78 ja 79 artikla sekä asetuksen (EY) N:o 987/2009 4 ja 95 artikla.



EESSI-järjestelmästä saaduissa kokemuksissa on korostunut se, että rajatylittävien prosessien digitalisointi on monimutkaista, koska niihin osallistuu tuhansia sosiaaliturvalaitoksia ja ne kattavat kaikki sosiaaliturvan alat. Vaikka jäsenvaltiot ovat sitoutuneet suunnittelemaan, kehittämään ja ottamaan käyttöön laajamittaisen digitaalisen ratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista varten kaikkialla EU:ssa ja käyttäneet tähän aikaa ja resursseja, edistyminen EU:n tasolla on hidasta.²⁰

Vaikka EESSI on nyt toiminnassa kaikissa 32 osallistujamaassa ja järjestelmä yksinkertaistaa jo nyt tapausten käsittelyä EU:ssa liikkuvien henkilöiden hyödyksi, joidenkin maiden on vielä toteutettava toimia saattaakseen EESSI-järjestelmän täytäntöönpano päätökseen. Tämä koskee erityisesti terveydenhoitokustannusten korvaamista maiden välillä. Siihen asti kun nämä viimeiset toimet toteutetaan, kyseisissä prosesseissa on käytettävä järjestelmän ulkopuolisia vaihtoehtoisia viestintätapoja. Tämä pakottaa ne 13 maata, jotka ovat jo panneet EESSI-järjestelmän kaikilta osin täytäntöön²¹, ylläpitämään rinnakkaisia paperipohjaisia prosesseja sellaisten maiden kanssa toteutettavia transaktioita varten, jotka eivät ole vielä saaneet täytäntöönpanoa valmiiksi.

²⁰ Sen jälkeen, kun hanke käynnistettiin vuonna 2008, EU:n talousarviosta on myönnetty kansallisten resurssien lisäksi yli 120 miljoonaa euroa EESSI-järjestelmän kehittämiseen.

²¹ Seuraavat 13 maata pystyvät vaihtamaan tietoja sähköisesti kaikilla sosiaaliturvan aloilla ja kaikkien laitosten kanssa: BG, DK, EE, FR, CY, LV, HU, MT, PT, SE sekä IS, NO ja UK.

EESSI-järjestelmän täysimääräinen käyttöönotto on ensisijainen tavoite.²² Komissio auttaa edelleen jäsenvaltioita järjestelmän käyttöönotossa. Se tekee niiden kanssa yhteistyötä järjestelmän ja sen prosessien parantamiseksi.

Myös Euroopan työviranomaisen (ELA) tukee tulevaisuudessa EESSI-järjestelmän käyttöä.²³ ELA suunnittelee käynnistävänsä vastavuoroista oppimista ja ymmärtämistä koskevan ohjelman, jonka tarkoituksena on tehostaa EESSI-järjestelmän käyttöä.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- vauhdittamaan EESSI-järjestelmän täytäntöönpanoa sen varmistamiseksi, että järjestelmä pannaan kaikilta osin täytäntöön viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä.

Komissio kehottaa Euroopan työviranomaista

- käynnistämään keskinäistä oppimista ja ymmärtämistä koskevan ohjelman EESSI-järjestelmää varten vuonna 2024.

Komissio aikoo

- tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa nopeuttaakseen niiden täytäntöönpanotoimia ja asettaa toimia koskevan neljännesvuosittaisen seurannan ja raportoinnin saataville Europa-verkkosivustolla²⁴.

Komissio aikoo yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa

- parantaa jatkossakin EESSI-järjestelmän toimintaa ja ylläpitoa helpottaakseen edelleen sen käyttöä sosiaaliturvalaitoksissa.

2.2.2 Liikkuvien kansalaisten ja kansallisten viranomaisten vuorovaikutuksen helpottaminen kaikkialla Euroopassa: ESSPASS-aloite

Vaikka sosiaaliturvatietojen sähköisen vaihdon parantaminen laitosten välillä on ensiarvoisen tärkeää, se on vain ensimmäinen askel. Digitalisaation olisi hyödytettävä kaikkia, erityisesti kansalaisia ja yrityksiä, sitä kautta, että se auttaa näitä käyttämään entistä helpommin oikeuksiaan sisämarkkinoilla yksinkertaistamalla menettelyjä ja vähentämällä hallintotaakkaa.

Tätä varten Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevassa toimintasuunnitelmassa²⁵ ilmoitettiin **eurooppalaista sosiaaliturvapassia (ESSPASS)** koskevan pilottihankkeen käynnistämisestä. Pilottihankkeessa tutkitaan digitaalista ratkaisua, jolla henkilöiden sosiaaliturvaoikeuksia koskevat asiakirjat (eli esitettävät asiakirjat, mukaan lukien eurooppalainen sairaanhoitokortti) voidaan todentaa muissa EU-maissa. Näin ihmisten olisi helpompi käyttää sosiaaliturvaoikeuksiaan matkustaessaan ja muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon ja työskennellessään siellä, ja samalla petosten ja virheiden riski pienenee. Lisäksi eurooppalaisen sosiaaliturvapassin tarkoituksena on yksinkertaistaa menettelyjä yritysten kannalta esimerkiksi silloin, kun ne lähettävät työntekijöitään työskentelemään

²² Ottamalla EESSI-järjestelmä käyttöön kaikilta osin voitaisiin tukea tehokkaasti työvoiman rajatylittävää liikkuvuutta ja auttaa siten parantamaan työmarkkinoiden kykyä sietää suhdannevaihteluita: [OECD Economic Survey: Euro Area 2021](#), OECD Publishing, Pariisi.

²³ [Asetus \(EU\) 2019/1149](#) Euroopan työviranomaisen perustamisesta, johdanto-osan 19 kappale ja 7 artiklan 3 kohta.

²⁴ Sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihto (EESSI) – Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus – Euroopan komissio (europa.eu).

²⁵ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma.

tilapäisesti ulkomailla (= lähetetyt työntekijät).

EESSI-järjestelmä mahdollistaa ainoastaan sosiaaliturvalaitosten välisen tietojenvaihdon, kun taas eurooppalainen sosiaaliturvapassi auttaisi toiseen EU-maahan matkustavia tai muuttavia henkilöitä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia yrityksiä olemaan tarvittaessa digitaalisesti yhteydessä sosiaaliturvalaitoksiin ja muihin julkistiin elimiin, kuten työsuojeluviranomaisiin ja terveydenhuollon tarjoajiin.

Eurooppalainen sosiaaliturvapassi perustuu asiaan liittyviin EU:n digitaalisiin aloitteisiin. Your Europe -verkkosivustolla kansalaisille ja yrityksille tarjotaan mahdollisesti keskitetty asiointipiste, jossa voidaan pyytää sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien asiakirjojen digitointia yhtenäistä digitaalista palveluväylää koskevan asetuksen nojalla. Kun eurooppalainen digitaalisen identiteetin kehys ja EU:n standardoidut digitaaliset lompakot on otettu käyttöön, niitä käytettäisiin myös liikkuvien kansalaisten tunnistamiseen sekä digitaalisten esitettävien asiakirjojen, kuten eurooppalaisen sairaanhoitokortin, tallentamiseen ja jakamiseen.

Eurooppalainen sosiaaliturvapassi täydentäisi tätä antamalla sosiaaliturvalaitoksille, työsuojeluviranomaisille ja terveydenhuollon tarjoajille mahdollisuuden tarkistaa reaaliaikaisesti, ovatko asiakirjat päteviä vai onko niihin tehty muutoksia.

Esimerkkejä matkoista

Jos henkilö on tilapäisesti ulkomailla ja tarvitsee välttämätöntä terveydenhoitoa, häntä hoidetaan EU:n sääntöjen ansiosta samoin edellytyksin ja kustannuksin kuin paikallisia asukkaita. Lääkäri pyytää henkilöä esittämään eurooppalaisen sairaanhoitokorttinsa. Tämän jälkeen kansalliset viranomaiset huolehtivat kustannusten korvaamisesta. Kortti saattaa kuitenkin unohtua tai kadota. Ongelmia voi syntyä myös siksi, että sairaala ei pysty todentamaan eurooppalaisen sairaanhoitokortin pätevyyttä (epäselvissä tapauksissa jäsenvaltioiden asianomaisten laitosten välillä saatetaan esimerkiksi tarvita lisätietojen vaihtoa).

- Ennen kuin Živa lähtee lomalle Espanjaan, hänen olisi pyydettävä slovenialaiselta sairausvakuutuslaitokseltaan digitaalista eurooppalaista sairaanhoitokorttia. Tätä varten hän menee Your Europe -verkkosivustolle (= yhteinen digitaalinen palveluväylä), joka ohjaa hänet edelleen hänen sairausvakuutuslaitoksensa verkkosivustolle.
- Sairausvakuutuslaitos myöntää digitaalisen eurooppalaisen sairaanhoitokortin.
- Živa voi tallentaa eurooppalaisen sairaanhoitokortin helposti digitaaliseen lompakkoonsa (eli tulevaan EU:n digitaalisen identiteetin lompakkoon). Hänen ei tarvitse enää kantaa mukanaan muovikorttia.
- Jos Živa tarvitsee sairaanhoitoa loman aikana, hän esittää sairaalassa eurooppalaisen sairaanhoitokortin todistaakseen, että hän kuuluu Slovenian sairausvakuutuksen piiriin.
- Eurooppalaisen sosiaaliturvapassin avulla sairaala voi todentaa reaaliaikaisesti, että eurooppalainen sairaanhoitokortti on pätevä (eli sen on myöntänyt toimivaltainen laitos eikä sen voimassaolo ole vielä päättynyt). Näin voidaan lisätä luottamusta eurooppalaisen sairaanhoitokorttiin ja vähentää riskiä siitä, että terveydenhuollon tarjoaja kieltäytyy antamasta hoitoa.

Jos yritys haluaa lähettää työntekijän työskentelemään tilapäisesti ulkomailla (lähetetty työntekijä),

sen on EU:n sääntöjen mukaan pyydettävä todistus työntekijään/lähetettyyn työntekijään sovellettavasta sosiaaliturvalainsäädännöstä (eli esitettävä asiakirja A1). Vastaanottavassa maassa tarkastaja voi pyytää lähetettyä työntekijää esittämään tämän todistuksen. Joissakin tapauksissa tarkastajalla voi olla epäilyksiä asiakirjan pätevyydestä, jolloin saatetaan tarvita lisää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa.

- Yianniksella on yritys, ja hän haluaa lähettää työntekijänsä Georgiosin tilapäisesti työhön Italiaan. Yiannis pyytää Kreikan toimivaltaiselta laitokselta digitaalista esitettävää asiakirjaa A1. Hän käy Your Europe -verkkosivustolla, joka ohjaa hänet uudelleen laitoksen kansalliselle verkkosivustolle.
- Kansallinen sosiaaliturvalaitos tarkistaa pyynnön ja, jos edellytykset täyttyvät, myöntää digitaalisen asiakirjan, joka asetetaan Yianniksen ja Georgiosin saataville.
- Georgios tallentaa asiakirjan helposti digitaaliseen lompakkoonsa (eli tulevaan EU:n digitaalisen identiteetin lompakkoon).
- Kreikan sosiaaliturvalaitos tiedottaa samanaikaisesti EESSI-järjestelmän kautta Italian sosiaaliturvalaitokselle työntekijän lähettämisestä.
- Italialainen työsuojelutarkastaja Nicola pyytää Georgiosia esittämään esitettävän asiakirjan A1.
- Nicola tarkistaa asiakirjan reaaliaikaisesti eurooppalaisen sosiaaliturvapassin avulla. Näin voidaan todentaa asiakirjan pätevyys, mikä lisää luottamusta.



Mahdollisen ESSPASS-ratkaisun on oltava kaikilta osin EU:n tietosuojalainsäädännön, erityisesti yleisen tietosuoja-asetuksen²⁶, sekä muiden tietoturva koskevien sääntöjen mukainen. Kaikki henkilötietojen käsittely edellyttää oikeusperustaa. Tämä koskee myös tilanteita, joissa jo kerätyt ja käsitellyt tiedot on tarkoitus siirtää muille julkisille ja yksityisille osapuolille tai saattaa niiden saataville. Lisäksi ainoastaan sellaisia tietoja, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä oikeuksien todentamiseksi, tulisi käsitellä ja asettaa asianomaisten kansallisten viranomaisten ja luotettavien sidosryhmien (esimerkiksi eurooppalaisen

²⁶ [Asetus \(EU\) 2016/679](#) luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus).

sairaanhoidokortin tapauksessa terveydenhuollon tarjoajan) saataville. Ratkaisun on myös täytettävä esteettömyysvaatimukset²⁷, ja siinä on otettava huomioon kaikkien ihmisten – erityisesti vammaisten, ikääntyneiden ja digitaidottomien henkilöiden – tarpeet.

ESSPASS-pilottihanke aloitettiin vuonna 2021 pilottitoimien ensimmäisellä vaiheella, joka käynnistettiin italialaisen sosiaaliturvalaitoksen Istituto Nazionale della Previdenza Sociale kanssa ja jossa keskityttiin esitettävää asiakirjaa A1 koskevien menettelyjen digitalisointiin. Muut 13 jäsenvaltiota seurasivat tätä ensimmäistä vaihetta lähinnä tarkkailijoina. Ensimmäisen vaiheen tulokset osoittivat, että eurooppalaisen sosiaaliturvapassin avulla voitaisiin helpottaa liikkuvien kansalaisten ja ulkomailla palveluja tarjoavien yritysten, myös pienten ja keskisuurten yritysten, elämää yksinkertaistamalla menettelyjä ja vähentämällä hallinnollista rasitusta.²⁸

Ensimmäisen vaiheen jälkeen kaksi jäsenvaltioiden laitosten yhteenliittymää harjoittaa ESSPASS-toimintaa ja jatkaa esitettävän asiakirjan A1 ja eurooppalaisen sairaanhoidokortin myöntämisen ja todentamisen pilotointia Digitaalinen Eurooppa -ohjelman puitteissa.²⁹

Komissio tukee jatkossakin näiden yhteenliittymien toimintaa ja auttaa varmistamaan, että nämä toimet ovat yhdenmukaisia EU:n muiden digitaalisten aloitteiden kanssa.

Jäsenvaltioiden jatkuva konkreettinen poliittinen ja taloudellinen sitoutuminen on olennaista koko vuoteen 2025 mennessä päätökseen saatettavan pilottihankkeen ajan, jotta digitaalinen ratkaisu voidaan mahdollisesti ottaa laajamittaisesti käyttöön kaikkialla Euroopassa.

Komissio kehottaa kaikkia jäsenvaltioita

- liittymään kahteen jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitosten yhteenliittymään, jotka pilotoivat esitettävän asiakirjan A1 ja eurooppalaisen sairaanhoidokortin digitaalista myöntämistä ja todentamista.

Komissio aikoo

- yhteisrahoituksen myöntämisen lisäksi avustaa yhteenliittymiä ja tarjota niille teknistä asiantuntemusta, kunnes ne ovat saaneet toimensa päätökseen vuonna 2025
- päättää yhteenliittymien meneillään olevien pilottitoimien perusteella seuraavista vaiheista, muun muassa mahdollisuudesta ottaa käyttöön ESSPASS-ratkaisu kaikissa EU-maissa ja siitä, edellyttääkö tämä lainsäädäntökehystä.

²⁷ Ks. varsinkin direktiivi (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta sekä direktiivi (EU) 2019/882 tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista, erityisesti sen liite I.

²⁸ Tulokset esitettiin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen digitalisoinnista ja työkorkeista järjestetyssä konferenssissa. Konferenssissa tehtyyn kyselyyn vastanneet uskoivat, että eurooppalainen sosiaaliturvapassi auttaisi merkittävästi vähentämään vapaan liikkuvuuden ja työvoiman liikkuvuuden esteitä (56 %) ja yksinkertaistamaan menettelyjä kansalaisten ja työntekijöiden (63 %), sosiaaliturvalaitosten, työsuojeluviranomaisten ja terveydenhuollon tarjoajien (66 %) ja yritysten (52 %) kannalta. Se auttaisi myös vähentämään virheitä ja sosiaaliturvapetoksia (61 %).

²⁹ Eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kehukseen kuuluvan yhteenliittymän jäsenvaltioiden (AT, BE, CZ, DK, DE, IE, IT, NL, PL, PT, ES, SE) laitokset käsittelevät EU:n digitaalisen identiteetin lompakkojen käyttöä esitettävän asiakirjan A1 ja eurooppalaisen sairaanhoidokortin osalta (muiden käyttökohteiden ohella). [Eurooppalaiseen lohkoketjupalveluinfrastruktuuriin](#) kuuluvan yhteenliittymän jäsenvaltioiden (AT, BE, DE, IT) laitokset tutkivat edelleen tämän infrastruktuurin ja lohkoketjun käyttöä digitaalisten asiakirjojen vaihtamiseksi.

2.3 Muut vapaata liikkuvuutta, työvoiman liikkuvuutta ja työlainsäädännön täytäntöönpanoa helpottavat aloitteet

Parhaillaan kehitetään useita muita työvoiman liikkuvuutta, sosiaalista suojelua, rajatylittävää terveydenhuoltoa ja työlainsäädännön täytäntöönpanoa tukevia järjestelmiä ja välineitä. Niillä täydennetään EESSI-järjestelmää ja eurooppalaista sosiaalityurvapassia ja pyritään helpottamaan edelleen kansalaisten ja työntekijöiden liikkuvuutta, yksinkertaistamaan hallinnollisia menettelyjä kansalaisten, yritysten ja kansallisten viranomaisten kannalta sekä turvaamaan työntekijöiden oikeudet.

Eläkkeet 	Komission tuella kehitetään parhaillaan eurooppalaista eläkkeiden seurantapalvelua, jonka avulla liikkuville työntekijöille tarjotaan heidän uransa kaikissa vaiheissa tietoa heidän eläkeoikeuksistaan niissä jäsenvaltioissa, joissa he ovat työskennelleet. Tämä perustuu nykyisiin kansallisiin seurantajärjestelmiin. Tavoitteena on antaa kansalaisille mahdollisuus tehdä uransa ja säästötarpeitaan koskevia tietoon perustuvia päätöksiä ja varmistaa näin eläkkeiden riittävyys.
Työntekijöiden lähettäminen³⁰ 	Komissio ja jäsenvaltiot laativat parhaillaan yhteistä sähköistä lomaketta työntekijöiden lähettämistä koskevaa ilmoitusta varten (sähköinen ilmoitus). Sähköisen ilmoituksen tavoitteena on vähentää yritysten hallintotaakkaa ja helpottaa tietojen jakamista jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa sekä auttaa torjumaan petoksia ja väärinkäytöksiä.
Rajatylittävä terveydenhuolto 	Tulevassa eurooppalaisessa terveysdata-avaruudessa ³¹ komissio ja jäsenvaltiot pyrkivät hyödyntämään täysimääräisesti digitaalista MyHealth@EU-infrastruktuuria kaikkialla Euroopassa. Infrastruktuuria käytetään sähköisten lääkemääräysten, potilastietojen yhteenvedojen, laboratoriotulosten, sairaaloiden kotiutumisasiaporttien ja lääketieteellisten kuvien vaihtamiseen. Tämä voisi auttaa yksinkertaistamaan rajatylittävän terveydenhuollon kustannusten korvaamiseen liittyviä hallinnollisia

³⁰ [Direktiivi 2014/67/EU palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY täytäntöönpanosta](#)

³¹ [Eurooppalaista terveysdata-avaruutta koskeva asetusehdotus.](#)

	menettelyjä. ³² Vuonna 2023 MyHealth@EU on toiminnassa jo yhdessätoista jäsenvaltiossa sähköisiä lääkemääräyksiä ja potilastietojen yhteenvetoja koskevien palvelujen osalta.
Työlainsäädäntö sekä työolot ja -ehdot 	EU:n rakennusalan työmarkkinaosapuolet toteuttavat vuosina 2023–2025 komission taloudellisella tuella hankkeen, jossa selvitetään eri maiden työkorttien ja sosiaalisten henkilökorttien yhteentoimivuusmahdollisuuksia. Tavoitteena on helpottaa työlainsäädännön ja työolojen ja -ehtojen täytäntöönpanoa, parantaa avoimuutta ja varmistaa työvoiman oikeudenmukainen liikkuvuus.

3. Jäsenvaltioissa tapahtuva digitaalinen kehitys, joka johtaa tehokkaisiin rajatylittäviin sosiaaliturvaprosesseihin

EU:n ja kansallisten toimien on edettävä käsi kädessä, jotta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvä digitalisointi onnistuu.

Kaikki jäsenvaltiot tutkivat keinoja virtaviivaistaa prosesseja ja mahdollistaa palvelujen tehokkaampi tarjoaminen, joskin edistyminen on edelleen epätasaista eri puolilla Eurooppaa ja jäsenvaltioiden sosiaaliturvan eri aloilla.³³

Monet maat ovat alkaneet digitalisoida sosiaalisen suojelun hallinnointia ja toteuttamista luomalla yksinkertaistettuja digitaalisia yhden käynnin portaaleja, automatisoimalla prosesseja (muun muassa joidenkin etuuksien saamiseksi) ja ottamalla käyttöön eläkelaskureita ja esitäytettyjä hakulomakkeita. Sen lisäksi, että **kansallisella tasolla tapahtuva kehitys** parantaa kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien saatavuutta ja tehokkuutta, **se on myös edellytys digitaalisten rajatylittävien sosiaaliturvaprosessien tehostamiselle**. Kansallisella tasolla tapahtuva kehitys auttaa myös parantamaan EESSI-järjestelmän toimintaa ja kansalaisten tapausten käsittelyä.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden kansalliset sosiaaliturvan verkkosivustot, mobiilisovellukset ja verkkorajapinnat noudattavat vammaisten henkilöiden esteettömyyttä koskevia EU:n vaatimuksia.³⁴

Esimerkkejä kansallisista digitaalisista aloitteista

Näihin toimiin kuuluu muun muassa digitaalisten ratkaisujen käyttö esitettävän asiakirjan A1 myöntämisen nopeuttamiseksi ja asiaankuuluvien tosiseikkojen tarkistamiseksi, jotta voidaan määrittää, mitä sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan. Näin ovat toimineet ranskalainen sosiaaliturvalaitos URSAFF ja Belgian kansallinen

³² Potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävissä terveydenhuollossa annetun [direktiivin 2011/24/EU](#) mukaisesti.

³³ Jotkin sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvää digitalisaatiota käsittelevän työryhmän kyselyyn (8. maaliskuuta 2023) vastanneet jäsenvaltiot korostivat riskejä ja haasteita, jotka liittyvät sosiaaliturva-alan eriasteiseen digitalisaatioon ja automatisointiin eri jäsenvaltioissa.

³⁴ Ks. edellä alaviite 34.

sosiaaliturvaviranomainen. Esimerkiksi Belgiassa 80 prosenttia hakemuksista käsitellään ilman ihmisen osallistumista ja esitettävän asiakirjan A1 saa 24 tunnin kuluessa. Tällainen kehitys parantaa myös päätösten oikeellisuutta ja asiakirjojen sisältämien tietojen paikkansapitävyyttä.

Joidenkin jäsenvaltioiden laitokset ovat ottaneet käyttöön täysin automatisoituja prosesseja etuuksien myöntämiseksi. Esimerkkejä tästä ovat puolalainen sosiaalivakuutuslaitos ZUS ja sen automaattinen ohjelmisto perhe-etuuksien myöntämiseksi sekä belgialainen Crossroads Bank for Social Security.

Italialainen Istituto Nazionale della Previdenza Sociale (INPS) käyttää tiedonlouhintaa ja tekoälyä petosten tai virheiden havaitsemiseen ja estämiseen sosiaaliturvaetuuksien myöntämisen yhteydessä.

Jäsenvaltiot ovat osoittaneet kasvavaa kiinnostusta kahden- ja monenväliseen tietojenvaihtoon ja sosiaaliturvan kannalta merkityksellisten tietokantojen yhteenliittämiseen (esimerkiksi Suomen ja Viron käyttöön ottama ratkaisu maiden kansallisten väestörekisterien välisen tiedonvaihdon automatisoimiseksi).

Sen lisäksi, että ensisijaisesti olisi pyrittävä sosiaaliturvatietojen sähköisen vaihtojärjestelmän (EESSI) täyteen käyttöönottoon, jäsenvaltioiden olisi edelleen investoitava sosiaaliturvajärjestelmiensä digitalisointiin myös sitä silmällä pitäen, että varmistetaan saumattomat digitaalisen asioinnin kokemukset liikkuville kansalaisille ja yrityksille. Tämän prosessin tueksi on saatavilla erilaisia EU:n rahoitusvälineitä, kuten Digitaalinen Eurooppa -ohjelma³⁵, InvestEU, Euroopan aluekehitysrahasto, teknisen tuen väline³⁶ ja Euroopan sosiaalirahasto plus³⁷. Julkisten palvelujen digitalisointiin ja julkishallinnon prosessien nykyaikaistamiseen tähtääviä toimenpiteitä sisältyy kaikkiin kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin, joissa on kohdennettava vähintään 20 prosenttia suunnitelman kokonaisresursseista digitaalisiin tavoitteisiin.

Kansallisia välineitä ja ratkaisuja koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtoa olisi helpotettava. Euroopan työviranomainen (ELA) voisi toimeksiantonsa perusteella tukea tätä auttamalla käytäntöyhteisön luomisessa ja edistämällä kokemusten säännöllistä jakamista kansallisten hallintojen välillä.

Jäsenvaltioiden toimien tukemiseksi komissio kehottaa Euroopan työviranomaista

- keräämään hyviä käytäntöjä vuonna 2024 ja helpottamaan erityisten työpajojen avulla kansallisten viranomaisten välistä säännöllistä tietojenvaihtoa digitaalisista sosiaaliturvan välineistä, myös rajat ylittävistä palveluista
- analysoimaan tämän toimen tulosten pohjalta kaikki sosiaaliturvan alat kattavia kansallisia digitaalisia ratkaisuja, kansallisten järjestelmien digitalisaatioastetta ja kansallisella tasolla käytettävissä olevia resursseja. Näin saadaan tietoa toimia

³⁵ Digitaalinen Eurooppa -ohjelman vuosien 2021–2027 talousarvio on 7,5 miljardia euroa käypinä hintoina. Tähän määrään sisältyy 1,1 miljardia euroa digitaalteknologian järkevän käytön varmistamiseksi koko taloudessa ja yhteiskunnassa.

³⁶ Ks. esimerkiksi: https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/labour-market-social-protection-and-migration/strengthening-administrative-capacity-italian-national-institute-social-security_en.

³⁷ Useat maat käyttävät näitä välineitä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvää digitalisointia koskevien aloitteiden tukemiseen (esimerkiksi Euroopan sosiaalirahasto plussaa EESSI-järjestelmän tukemiseen ja elpymis- ja palautumistukivälinettä sekä Digitaalinen Eurooppa -ohjelmaa eurooppalaista sosiaaliturvapassia koskevan pilottihankkeen tukemiseen).

varten, joilla pyritään kohdentamaan investointeja paremmin ja tukemaan jäljessä olevia jäsenvaltioita.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita

- saattamaan EESSI-järjestelmän täytäntöönpanon ja yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä annetun asetuksen liitteeseen II sisältyvien kolmen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvän menettelyn digitalisoinnin kaikilta osin päätökseen
- varmistamaan, että vuoteen 2025 mennessä kansalaiset voivat pyytää ja saada verkossa myös muita sairaus-, työtapaturma- ja ammattitauti- ja työttömyysetuuksiin liittyviä esitettäviä asiakirjoja niiden asiakirjojen lisäksi, joita koskevat menettelyt on digitalisoitava yhteistä digitaalista palveluväylää koskevan asetuksen nojalla
- jatkamaan investointeja sosiaaliturvaa ja sosiaalista suojelua koskevien kansallisten ja rajatylittävien tapausten käsittelyprosessien automatisointiin ja pyrkimään samalla parantamaan kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteentoimivuutta
- tehostamaan toimia, joilla pyritään saavuttamaan vuoteen 2030 mennessä Euroopan digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet, joiden mukaan tärkeimmät julkiset palvelut – myös sosiaaliturvaan liittyvät palvelut – ovat vuoteen 2030 mennessä sataprosenttisesti käytettävissä verkossa ja kaikilla kansalaisilla on käytettävissään sähköinen tunnistautumismenetelmä, jota käytetään keskeisissä julkisissa palveluissa kaikkialla EU:ssa, myös sosiaaliturvan alalla.

Lisäksi komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa

- pääsemään nopeasti sopimukseen EU:n sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevien sääntöjen tarkistamisesta. Komissio tukee jatkossakin lainsäätäjiä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

4. Kohti digitaalisesti integroidumpaa sosiaaliturvan yhteensovittamisjärjestelmää

Komissio ja jäsenvaltiot ovat viime vuosina luoneet perustan nykyaikaiselle ja digitalisoidulle sosiaaliturvan yhteensovittamisjärjestelmälle, joka koskee sekä viranomaisten rajatylittävää tietojenvaihtoa että palvelujen tarjoamista kansalaisille ja yrityksille.

On erittäin tärkeää jatkaa näitä toimia ja vauhdittaa edistymistä kohti kansalais- ja yritysystävällisempiä, toisiinsa kytkettyjä ja yhteentoimivia sosiaaliturvajärjestelmiä. Tämä on merkittävässä määrin riippuvaista poliittisesta ohjauksesta, sitoutumisesta ja investoinneista ja edellyttää pitkän aikavälin visiota.

Tavoitteena on mahdollistaa saumaton ja turvallinen tiedonkulku rajojen yli, antaa kansalaisille ja yrityksille mahdollisuus saada sosiaaliturvapalveluja nykyistä nopeammin ja yksinkertaisemmin sekä tarjota kansalaisille ja yrityksille rasisitteettomia kokemuksia näiden ollessa tekemissä sosiaaliturvapalvelujen kanssa kaikkialla EU:ssa.

Tämän saavuttamiseksi ja kansalais- ja yrityskeskeisen lähestymistavan käyttöönottamiseksi tarvittaisiin nykyistä yhdenmetympää sosiaaliturvajärjestelmien välistä tiedonvaihtoa ja

yhteentoimivuuden lisäämistä (Yhteentoimiva Eurooppa -säädöstä koskevan ehdotuksen³⁸ mukaisesti), **automatisointia**, sosiaaliturvatietojen **standardointia** ja **suoraa pääsyä** alkuperäiseen tietolähteeseen.³⁹

Tällainen yhdenmukainen lähestymistapa yksinkertaistaisi hallinnollisia prosesseja, vähentäisi paperityötä ja manuaalisia tehtäviä sekä mahdollistaisi resurssien tehokkaamman kohdentamisen. Yhteentoimivuuden ansiosta kansalliset viranomaiset voisivat yhdistää tietoja useista lähteistä ja varmistaa, että eri järjestelmissä jaetaan paikkansapitäviä ja ajantasaisia tietoja. Tällaista yhteentoimivaa tiedonvaihtoa tarvitaan myös järjestelmissä, joiden piiriin kuuluu sellaisia liikkuvia työntekijöitä, jotka ovat EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolella. Tällaisia työntekijöitä ovat esimerkiksi kansainvälisten järjestöjen sekä EU:n toimielinten ja muiden elinten henkilöstö. Automatisoitujen järjestelmien avulla viranomaiset voisivat havaita petollisen toiminnan malleja, joihin liittyy useita toimipaikkoja eri maissa. Näin saataisiin aikaan kustannussäästöjä ja varmistettaisiin, että etuuksia aidosti tarvitsevat saavat niitä ja että kansalaisia suojellaan tehokkaasti.

Kansalaiset voisivat käyttää palveluja ja saada etuja helpommin, mikä säästäisi aikaa ja vaivaa. Ulkomailla palveluja tarjoavat yritykset hyötyisivät kevyemmistä prosesseista ja tarkemmista tiedoista.

Jotta voidaan tukea sitä, että kansalaisten, yritysten ja kansallisten viranomaisten kokemus rajatylittävän työvoiman liikkuvuudesta (sekä fyysisestä että virtuaalisesta liikkuvuudesta) on saumaton, on tärkeää toimia sosiaaliturva-alaa laajemmin ja **edistää hallinnonalojen rajat ylittävää yhteentoimivuutta**.⁴⁰ Tämä edellyttäisi, että tarkastellaan uudelleen erilaisia prosesseja, joilla säännellään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen lisäksi työntekijöiden lähettämistä työhön toiseen jäsenvaltioon, rajatylittävää terveydenhuoltoa sekä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen ja työlainsäädännön, verotuksen⁴¹ ja yhtiöoikeuden välistä vuorovaikutusta. Tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa hallinnollisia menettelyjä sekä tutkia eri aloilla kehitettyjen digitaalisten ratkaisujen välisiä synergioita.⁴²

Valitaanpa mikä etenemistapa tahansa, olisi arvioitava huolellisesti yhteentoimivuuden, teknisten vaatimusten ja tietojenvaihdon yhteisten standardien käyttöönoton tarvetta, sen tuottamaa lisäarvoa sekä sen odotettuja vaikutuksia, myös taloudellisia vaikutuksia.

³⁸ Rajatylittävä yhteentoimivuus auttaa tuottamaan parempia toisiinsa liitettyjä palveluja ja tuottaa kustannussäästöjä julkishallinnon kanssa toimiville kansalaisille ja yrityksille. Kustannussäästöjen arvioidaan olevan julkishallinnon kanssa toimiville kansalaisten osalta 5,5–6,3 miljoonaa euroa ja vastaavasti yritysten osalta 5,7–19,2 miljardia euroa – [komission yksiköiden valmisteluasiakirja SWD\(2022\) 721](#).

³⁹ Monet sidosryhmät ilmaisivat sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista ja työkortteja käsitelleessä konferenssissa sekä digitalisaatiota käsittelevässä työryhmässä olevansa samaa mieltä tarpeesta lisätä yhteentoimivuutta, tietojen standardointia ja automatisointia.

⁴⁰ Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista ja työkortteja käsitelleen konferenssin kyselyyn vastanneista 80 prosenttia katsoi, että EU:n ja jäsenvaltioiden olisi investoitava enemmän i) rajatylittävään yhteentoimivuuteen asiaan liittyvillä politiikan aloilla ja ii) automatisointiin.

⁴¹ Komissio pyrkii löytämään keinoja helpottaa veronmaksajien oikeuksien toteutumista ja yksinkertaistaa verovelvoitteita, kuten todetaan oikeudenmukaista ja yksinkertaista [verotusta koskevassa toimintasuunnitelmassa](#) elpymisstrategian tueksi.

⁴² Esimerkiksi komission digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla [ehdottaman direktiivin](#) 4 artiklassa säädetään [kaupparekisterien yhteenliittämistä järjestelmän](#) (BRIS) ja muiden, esimerkiksi verotuksen ja sosiaaliturvan alalla käytössä olevien, järjestelmien mahdollisen yhteentoimivuuden arvioinnista. BRIS-järjestelmä tarjoaa maksuttoman pääsyn suoraan kansallisista yritysrekistereistä kerättyihin yritystietoihin kaikilla EU:n kielillä.

Etenemistavassa olisi otettava huomioon toissijaisuusperiaate ja suhteellisuusperiaate sekä oikeudelliset ja organisatoriset kysymykset.

Myös yksityisyyden suojaan ja tietosuojaan liittyvät haasteet olisi ratkaistava erityisesti silloin, kun mahdollistetaan tietojen jakaminen edelleen. Myös algoritmeja tai tekoälyä käytettäessä tarvittaisiin perusteellisia suojatoimia muun muassa yksilöiden suojelemiseksi vinoutumien ja syrjinnän riskiltä.

Jäsenvaltioiden kanssa käydään säännöllisiä korkean tason keskusteluja tärkeimmistä toteutettavista toimista sekä seurataan ja arvioidaan edistymistä.

Komissio aikoo

- käynnistää vuonna 2024 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen liittyvän digitalisoinnin pidemmän aikavälin jatkokehitystä koskevan tutkimuksen, jossa muun muassa
 - analysoidaan kansallisella tasolla sekä rajatylittävästi ja eri alojen välillä toteutettavan yhteentoimivuuden lisäämisen tarpeita, kustannuksia ja hyötyjä Euroopan työviranomaiselta, jäsenvaltioilta, sosiaaliturvalaitoksilta, työmarkkinaosapuolilta ja muilta asiaankuuluvilta sidosryhmiltä saatujen tietojen perusteella
- tutkia mahdollisuutta yksinkertaistaa ja virtaviivaistaa edelleen menettelyjä, joilla säännellään ihmisten ja työntekijöiden vapaata liikkuvuutta EU:ssa, jotta saadaan aikaan saumaton digitaalinen kokemus
- järjestää vuosittain jäsenvaltioiden kanssa korkean tason kokouksia, joissa käsitellään ja tuetaan digitalisaation, standardoinnin ja automatisoinnin lisäämistä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen alalla, ja helpottaa näin vapaata liikkuvuutta ja työvoiman liikkuvuutta, mukaan lukien yhteentoimivuuden lisääminen muiden asiaankuuluvien alojen kanssa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja kaikkia sidosryhmiä

- edistämään aktiivisesti digitaalisesti integroidumpaa sosiaaliturvan yhteensovittamisjärjestelmää koskevan tavoitteen saavuttamista investoimalla edelleen digitalisaatiotoimiin kansallisella tasolla ottaen asianmukaisesti huomioon EU:n tasolla ja muissa jäsenvaltioissa tapahtuvan kehityksen.

5. Päätelmät

Digitalisaatio helpottaa kansalaisten sosiaaliturvaoikeuksien rajatylittävää käyttöä, vähentää vapaan liikkuvuuden ja työvoiman liikkuvuuden esteitä ja helpottaa näin ihmisten liikkumista EU:ssa heidän matkustaessaan, asuessaan, työskennellessään ja opiskellessaan muissa jäsenvaltioissa. Digitalisaatio auttaa myös ehkäisemään petoksia ja keventämään ulkomailla palveluja tarjoavien yritysten hallintotaakkaa, koska menettelyt yksinkertaistuvat. Tämä edistää viime kädessä kestäväää kasvua ja parantaa kilpailukykyä.

Viime vuosina on saavutettu merkittävää edistystä, mutta liikkuvien kansalaisten ja yritysten saumattoman ja rasitteettoman kokemuksen aikaansaamiseksi on olennaisen tärkeää lisätä EU:n ja kansallisen tason toimia, joilla pyritään nykyistä automatisoidumpiin, yhteentoimivampiin ja yhdenmukaisempiin kansallisiin sosiaaliturvajärjestelmiin.

Komissio on täysin sitoutunut ohjaamaan ja tukemaan jäsenvaltioita ja kansallisia viranomaisia

niiden pyrkimyksissä nopeuttaa digitaalista siirtymää kaikkialla Euroopassa.

Jäsenvaltioiden jatkuva sitoutuminen sekä poliittisen ja taloudellisen sitoutumisen lisääminen ovat edelleen edellytyksiä digitaalisemman Euroopan luomiselle myös sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen alalla, jotta voidaan tukea vapaata liikkuvuutta ja työvoiman oikeudenmukaista liikkuvuutta.